

"Türk dünyasında gənc nəslin yaşadığı ölkələrdə məktəblərdə öz ana dilində təhsil almaq imkanı olmalıdır". Bunu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ötən il noyabrın 11-də Səmərqənddə keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının IX Zirvə görüşündəki çıxışında bəyan edib.

Dövlət başçısının bu fikri yaddaşımızı bir qədər təzələmək üçün sanki bir təkan oldu. Azərbaycanlıların daha kompakt yaşadığı Güney Azərbaycanını göz önünə gətirdik. Quzeydə hələ də yetərinə tanınmayan Güney barədə düşüncələrimizin fonunda onun ədəbiyyatını, nəsrini, poeziyasını, yazar soydaşlarımızın mücadiləsini ifadə edən nümunələri xatırladıq.

Qəzetimizdə "Güneydən səslər..." rubrikası altında Güney ədəbiyyatının, folklorunun, mədəniyyətinin, incəsənətinin ən gözəl nümunələri ilə oxucularımızı da tanış edirik.

PƏRVİN ETİSAMİ

Pərvin Rəxşəndə Etisami 1906-cı ildə Təbrizdə zəngin bir ailədə dünyaya göz açıb. İbtidai və orta təhsilini xüsusi müəllimlərdən, eləcə də Təbrizin görkəmli ziyalı, şair və tərcüməçi olan atası Yusif Etisami-mülkdən alıb. Anası dövrünün məşhur şairi olan Şuri təxəllüslü Mirzə Əbülhüseyn xanın qızı idi. Fars, ərəb və fransız dillərini atasından, ingiliscəni isə amerikalıların Tehrandakı qız mədrəsəsində öyrənib. Şeir və ədəbiyyatla hələ uşaqlıq çağlarından maraqlanmağa başlayıb.

Pərvin Etisami 1934-cü ildə əmisi oğlu Fəzlullah Etisami ilə ailə həyatı qurub, lakin iki ay yarım sonra atası evinə qayıdıb. Bundan sonra ömrünün sonunadək bir daha ailə qurmayıb. "Sərxoş, lakin agah" adlı romantik şeirlər məcmuəsinin, həmçinin qəzəl, məsnəvi və didaktik şeirlərindən ibarət "Divan"ının çapından sonra böyük oxucu sevgisi qazanıb.

Poetik yaradıcılığı ilə İranda böyük şöhrət qazanmış Pərvin Etisami 1941-ci ildə gənc yaşlarında dünyasını dəyişib. Qum şəhərində atasının məzarının yanında dəfn olunub.

Şah və yetim uşaq

Bir küçədən keçirdi cəlalilə şəhriyar,
Hay-küy ucaldı, oldu o gün şənlik aşkar.

Verdi sual, dağlı yetim öz hamasına,
Bu göz qamaşdıran nədi şahın tacında var?

Verdi cavab: Bilmirəm, ancaq eşitmişəm.
Ən qiymətli incidir, başa qoymuş o bəxtiyar.

Getdi qabağa bir qarı övrət, dedi belə:
Göz yaşıdır, ürək qanıdır, olsun huşiyar.

Bu qurd ki, bizlərə tanış olmuş bir öm(ü)rdür,
Daim fəlakətə sürünü eyləyib dıçar.

Arif ki yığdı sərvəti dövlət, haramıdır,
Bir şah ki, mülk, alverində, etmə etibar.

Diqqətlə gör yetimlərin qanlı göz yaşın,
Bir gövhərini parıldamağın anla kim əyyar.

Pərvin, yalan deyənlərə düz söz, nə bəhrəsi,
Kimdir ki, düz danışmağına etsin iftixar?

MƏHƏMMƏDTAĞI ZEHTABI

1923-cü ildə Təbriz yaxınlığındakı Şəbistər qəsəbəsində dünyaya gəlib. İbtidai təhsilə kənd məktəbində başlayıb, lakin iki il sonra ailə vəziyyəti ilə bağlı təhsildən ayrılıb və təhsilini Təbrizdə davam etdirib. Burada əvvəl "Füyuzat", sonra isə "Firdovsi" adına məktəbin ədəbi şöbəsini bitirib müəllimlik etsə də, ali məktəbdə təhsil almaq fikrindən daşınmayıb. Təbrizdə Hacı Yusif Şüarın təşkil etdiyi xüsusi sınıflarda ərəbcə və katoliklər kilsəsində Müsyö Jozef Qvinderin sinfində fransızcaı yaxşı öyrənir. Ana dili ilə yanaşı, fars, ərəb, fransız, sonralar mühacirət dövründə isə rus dilini öyrənib.

1946-cı ildə Milli Hökumət dönməndə açılan Təbriz Universitetinin ilk tələbələrindən olub.

1971-ci ildə İraqa köçüb və Bağdad Universitetində qədim türk və fars dilini tədris edib. Burada elmi nailiyyətləri nəzərə alınaraq professor elmi dərəcəsinə layiq görülüb. Əsərləri İran, Azərbaycan, İraq, Türkiyə, Almaniyə və digər ölkələrdə dərc olunub. Təkcə dilçiliklə bağlı 6 kitabı nəşr edilib. 1976-cı ildə Almaniya çap olunan "İran türklərinin sərfi" kitabı ona böyük nüfuz qazandırdı.

1998-ci ildə Təbriz yaxınlığındakı Şəbistər şəhərində evində ölmüş halda tapılıb. Onun adı İslam Respublikasına müxalif qrupların yayımladığı şübhəli ölümlər və siyasi qətlər siyahısında dərc edilib.

Ceyran və Qurbağa

Ovçu tərəfindən izlənen Ceyran ox kimi qaçır, sanki uçurdu. Candan da şirin görəsən dünyada şey var? Can qorxusu olsa, uçacaq yel tək ayaqlar. Bataqlıq qırağında uyuyan Qurbağa, başını sudan çıxardaraq dedi:

- Ay Ceyran qardaş, bir az yavaş, görüşək, dərdləşək, nə tələsirsən, ay qəşəng, darıxmışam, yalnızlıqdan bixmişəm. Dayan bir dərdləşək, ayılıns könül, dərdimi söyləyim, sən də bir az gül.

- Danışdırma, ovçu izimdədir, gücüm dizimdə, ölüm ardınca çapır qaçaraq, nə danışmaq, - Ceyran cavab verincə Qurbağa ah çəkərək:

- Əli qurusun o ovçunun ki, mən ceyranı və sən Ceyranı haqlaya və ya oxlaya! - dedi.

Ceyran duruxaraq, öz-özünə:
- Onun oxu qanımı alır, bunun sözü canımı - dedi və qəlbində ağlayaraq:

- Hay-hay, mənəmmi ona, ya odur mənə tay - dedi və dayanmadan getdi, axan ulduzlar kimi yamacda gözden itdi.

Esmira Fuad